

Obrazložitev k predlogu Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 116. člena in četrtega odstavka 132. člena Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo, 65/20 in 158/20 – ZURE, v nadaljevanju EZ-1) zadolžena za izdajo Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (v nadaljevanju: akt). Akt, ki se nanaša na regulativno obdobje 2019–2021, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 46/18, 47/18 – popr., 86/18, 76/19, 78/19 – popr. in 85/20.

Agencija je pripravila osnutek akta o spremembi akta, v katerem so glede na veljavni akt vključene naslednje spremembe in dopolnitve:

1. Sprememba računovodskih usmeritev

Spremembe računovodskih usmeritev, ki so posledica spremenjenih računovodskih predpisov, lahko vplivajo na način izračun odstopanja od regulativnega okvira. Zato je agencija v osnutku akta o spremembi akta določila, da lahko izda navodilo o upoštevanju spremenjenega načina evidentiranja, pri tem pa zasleduje cilj, da ta sprememba ne vpliva na višino izračunanega odstopanja.

2. Stroški delovanja in vzdrževanja

Določil se je način prenosa nenadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja (NNSDV) iz naslova novih nalog, ugotovljenih v izračunu odstopanja od regulativnega okvira, med nadzorovane stroške delovanja in vzdrževanja (NSDV) oziroma ostale vrste upravičenih stroškov.

Z letom 2021 se izteče obdobje dveh regulativnih obdobj, v katerih so bili elektrooperaterjema v okviru NNSDV priznani stroški v zvezi z izvajanjem novih nalog, ki sta jih elektrooperaterja začela izvajati prvič v regulativnem obdobju 2016–2018 in sta jih izvajala še v regulativnem obdobju 2019–2021, zato se v osnutku akta o spremembi akta podrobneje ureja način upoštevanja teh stroškov pri določitvi regulativnega okvira (načrtovani stroški) in ugotavljanju odstopanja od regulativnega okvira (priznani stroški) za regulativna obdobja, ki se bodo začela po 31. decembru 2021.

Tudi za stroške in odhodke pametnih omrežij se je uredil način prenosa teh stroškov iz NNSDV v NSDV oziroma ostale vrste upravičenih stroškov.

Hkrati so se uskladile vrste nepriznanih stroškov z veljavno metodologijo.

3. Stroški električne energije za izgube v omrežju

S spremembo šestega odstavka 29. člena se spreminja metoda določitve načrtovane cene električne energije za pokrivanje izgub tako, da se za izvedene nakupe upoštevajo dosežene cene teh nakupov, za preostale količine električne energije za izgube, za katere pa nakupi še niso bili izvedeni, pa se zdaj veljavni obseg trgovanja na madžarski energetski borzi, ki zajema prve štiri mesece v letu pred letom regulativnega obdobja, razširi na vsa dnevna trgovanja za leto regulativnega obdobja do vključno meseca maja leta pred začetkom regulativnega obdobja. S to spremembo želi agencija zmanjšati tveganja pri določitvi načrtovane cene električne energije za pokrivanje izgub, saj lahko z opazovanjem dlje časa trajajočega trgovalnega obdobja zajame večja nihanja cen na energetski borzi, kot je to možno v ožjem časovnem oknu.

Agencija ugotavlja, da je distribucijski operater vse potrebne količine električne energije za pokrivanje izgub v letu 2022 že zakupil, prav tako pa je tudi sistemski operater že izvedel pretežni del nakupa električne energije za pokrivanje izgub v letu 2022. Ker so nakupne cene električne energije danes že vnaprej znane in ker gre v danem primeru zgolj za tržno oblikovanje cen na energetski borzi neodvisno od aktivnosti operaterja, predmetna spodbuda nima pravega učinka, zato je bila ukinjena.

4. Stroški sistemskih storitev

Uredba Komisije (EU) 2017/2195 z dne 23. novembra 2017 o določitvi smernic za izravnavo električne energije nalaga državam, da pravila za zakup izravnalne moči prilagodijo na način, da so ta čim bolj tržna in kratkoročna. Sprememba akta sledi vsebini, ki je urejena tudi v Pravilih in pogojih za ponudnike storitev izravnave na izravnalnem trgu ELES. Pravila zakupa izravnalne moči več ne omogočajo večletnih zakupov izravnalne moči, zato je brisan zadnji stavek prvega odstavka 31. člena.

Nasprotno pa se s spremembo drugega odstavka 31. člena dodaja rezerva za nadomestitev, ki jo opredeljuje Uredba 2017/1485 kot rezervo za izravnavo v elektroenergetskem sistemu, katere aktivacijski čas je daljši od 15 minut. Slovenski sistemski operater te vrste rezerv trenutno ne uporablja, nadomešča pa jih z nakupom izravnalne energije na izravnalnem trgu operaterja trga. Navedba te sistemske storitve je dodana za primer, če bi med regulativnim obdobjem prišlo do odločitve o uvedbi te storitve v Sloveniji, ki bi lahko bila pogojena tudi z odločitvijo o obvezni uporabi te storitve v vseh državah EU.

Hkrati sprememba akta v predlogu 33. člena podaja bolj določen postopek določitve načrtovanega skupnega stroška sistemskih storitev, ki temelji na že izvedenih zakupih ter z upoštevanjem faktorja načrtovane inflacije do ciljnega leta, za katerega se določajo stroški.

5. Strošek amortizacije

S spremembo 36. člena akta se za načrtovane naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo in ostala sredstva strošek amortizacije izračuna na podlagi spremenjenih dob koristnosti sredstev, ki so posledica uvajanja novih sodobnih tehnologij, katerih

doba koristnosti je praviloma krajša. Za načrtovane naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo se 35-letna doba koristnosti spremeni v 30-letno dobo koristnosti sredstev, za načrtovane naložbe v ostala sredstva pa se 20-letna doba koristnosti sredstev spremeni v 12-letno dobo koristnosti sredstev.

Prav tako se za načrtovane naložbe tako v elektroenergetsko infrastrukturo kot tudi ostala sredstva že v prvem letu amortiziranja upošteva 100 odstotkov vrednosti izračunanega stroška amortizacije.

6. Raziskave in inovacije

Razširjen je kontekst regulativnega »peskovnika« s področji medsektorskega povezovanja in ekosistema za globoko elektrifikacijo s ciljem podpreti raziskave in inoviranje na področju prenosnega sistema skladno s strategijo ENTSO-E in razvojnim načrtom systemskega operaterja. V akt je dodano eksplicitno določilo, na podlagi katerega lahko agencija zavrne vlogo za kvalifikacijo projekta v shemo upravičenja Raziskave in inovacije, če ugotovi vsebinsko podvajanje projekta s kvalificiranimi projekti.

Opravljen je vrsta optimizacij členov v aktu ter besedila v prilogah akta, ki izboljšajo določnost besedila, odpravljene pa so tudi določene manjše pomanjkljivosti.

7. Spodbude

a. Brezplačno prevzeta sredstva

S spremembo 76. člena akta se povišuje višina stimulacije, ki jo prejme elektrooperater v enkratni višini s sedanjih 2 odstotkov na 6 odstotkov od višine pridobljenih brezplačnih evropskih sredstev.

b. Spodbujanje naložb v pametna omrežja

Razširjen je kontekst definicije pametnih omrežij, da zajame tudi hrambo in pretvorbo energije, saj lahko projekti uvajanja pametnih omrežij vključujejo tudi tovrstne tehnologije.

Domena projektov je razširjena s podpornimi projekti, ki so nujno potrebni za uvajanje pametnih omrežij. Tukaj gre predvsem za naložbe v nove tehnologije na področju IT oziroma IKT, kot so opredeljene skladno s posodobljenim nacionalnim programom pametnih omrežij (študija »Posodobitev nacionalnega programa pametnih omrežij« (EIMV in drugi, št. 2444) - NPPO), ki pa morajo biti kibernetško varne (»cybersecurity by design«).

Zvišana in časovno podaljšana je osnovna direktna finančna spodbuda za kvalificirane projekte na 4 % od neodpisane vrednosti sredstva na dan 31. decembra (prej 2 %) ter za čas trajanja šestih let od dneva aktiviranja (prej tri leta). Ustrežno tej spremembi se podaljša tudi trajanje dodatne spodbude, če elektrooperater dokaže, da je pri načrtovanju in implementaciji rešitve uporabil pristop upoštevanja celotnega elektroenergetskega sistema (prenosnega in distribucijskega).

Za projekte uvajanja pametnih omrežij v skupni višini do vključno 300.000 EUR je zmanjšano administrativno breme kvalifikacije projektov: izvedba analize stroškov in koristi projekta po priporočilih Evropske komisije (»Guidelines for conducting a cost-benefit analysis of Smart Grid projects«, Report EUR 25246 EN), s katero dokazuje upravičenost posamezne naložbe glede na navedene kriterije, ni več zahtevana – zadostuje opis projekta in uporabljenih ukrepov uvajanja pametnih omrežij z navedbo reference na posamezen ukrep iz študije agencije o reguliranju na področju pametnih omrežij, ki je objavljena na spletni strani agencije, oziroma posamezne rešitve iz NPPO. Razširjen je obseg kazalnikov za dodelitev spodbude na podlagi uspešnosti projekta. Dodan je nov kazalnik uspešnosti (KPI) za ovrednotenje povečanja spoznavnosti distribucijskega omrežja, ki se na podlagi analize agencije kaže kot ovira pri uvajanju pametnih omrežij na ravni upravljanja distribucijskih omrežij. V prilogi akta je dodano novo IV. poglavje, ki določa izračun novega "Kazalnika uspešnosti Povečanje spoznavnosti distribucijskega omrežja (KPI PS)" skladno s spremembo 81. člena akta.

Opravljen je tudi vrsta optimizacij členov v aktu ter besedila v prilogah akta, ki izboljšajo določnost besedila, odpravljene pa so tudi določene manjše pomanjkljivosti.

8. Drugi prihodki

Agencija je v osnutku akta o spremembi akta določila, da so prihodki od prodaje sredstev ali delov sredstev, ki se prodajo kot odpadni material, in so bili za ta sredstva predhodno priznani upravičeni stroški, prihodki regulirane dejavnosti. S tem se preprečuje navzkrižno subvencioniranje dejavnosti.

9. Prihodki od prezasedenosti

Z dopolnitvijo 2. člena in s spremembami 23., 28., 90., 96., in 98. člena ter brisanjem 91. in 97. člena je izvedena uskladitev besedila, ki se nanaša na področje obravnave prihodkov od prezasedenosti v procesih načrtovanja in realizacije njihove porabe skladno z določili:

- 19. člena Uredbe 2019/943/EU,
- metodologije operaterjev prenosnih sistemov glede porabe prihodkov od prezasedenosti (sprejete na podlagi odločitve ACER št. 38/2020 z dne 23. decembra 2020) in
- priporočila ACER št. 1/2020 o regulatorjevih aktivnostih in poročanju o porabi prihodkov od prezasedenosti (sprejetega s strani ACER z dne 23. decembra 2020).

10. Določitev letnih obratovalnih ur za končne odjemalce, ki se jim meri moč

Z namenom odprave nejasnosti agencija v 109. členu akta dodaja formulacijo, za katero izmerjeno moč se pri končnih odjemalcih, ki se jim moč meri, določajo letne obratovalne ure. Določba omogoča elektrooperaterju, da pri uvrstitvi v odjemno skupino za izračun letnih obratovalnih ur upošteva le največjo 15-minutno prevzeto izmerjeno moč, ki jo je ta končni odjemalec dosegel med letom.

11. Obračunavanje omrežnine za čezmerni prevzem jalove energije

Agencija v 123. in 138. členu odpravlja nejasnost pri ugotavljanju in obračunavanju jalove energije. V 123. členu se skladno z aktom ugotavlja ločeno za prekomerno prevzeto ali oddano v javno omrežje, medtem ko dopolnitev v 138. členu, ki določa postopek zaračunavanja čezmerno prevzete jalove energije končnim odjemalcem, ki imajo dostop do sistema preko prevzemno-predajnega mesta na distribucijskem sistemu, podaja postopek, po katerem del te omrežnine pripada sistemskemu operaterju.

12. Uvajanje naprednih sistemov merjenja

Analiza povprečnih nabavnih cen v zadnjem obdobju je pokazala znaten padec povprečnih nabavnih vrednosti sistemskih števcov. S spremembo priznanih cen za sistemske števce v 95. členu želi agencija dodatno spodbuditi stroškovno učinkovitost pri nabavi merilnih naprav, ki v primeru stroškovno učinkovite nabave še zmeraj zagotavlja spodbudo v povezavi s 77. členom.

13. Indeksi omrežnih in okoljskih dejavnikov ter izhodiščne ravni neprekinjenosti napajanja

V tretjem poglavju Priloge 2 so na podlagi najnovejših dosegljivih podatkov o omrežju, okoljskih in demografskih podatkov ter kazalnikov neprekinjenosti za posamezno območje distribucije posodobljeni indeksi omrežnih in okoljskih dejavnikov ter izhodiščne ravni neprekinjenosti napajanja. Študija izračuna indeksov še ni dokončna, je pa v zaključni fazi, zato lahko pride pred objavo akta še do malenkostnih sprememb posameznih indeksov.

14. Določitev prehodnih določb in uskladitev Priloge 1 k aktu, ki določa parametre, potrebne za določitev regulativnega okvira in ugotavljanje odstopanja od regulativnega okvira za RO 2022

V prehodnih določbah je določeno trajanje regulativnega obdobja, ki sledi regulativnemu obdobju 2019–2021, in sicer je določeno enoletno regulativno obdobje od 1. januarja 2022 do 31. decembra 2022 (RO 2022).

Za NSDV je za RO 2022 določeno enkratno povečanje $NSDV_{pt}$ zaradi spremenjenih razmer na področju zavarovalnih premij, ki so posledica žledoloma in izrednih dogodkov na področju neupravičenega odjema. Nadalje je za faktor učinkovitosti določeno, da se zaradi zaostrenih in nepredvidljivih razmer na trgu zaradi posledic epidemije covid-19 za RO 2022 pri določitvi faktorja učinkovitosti upošteva le faktor splošne produktivnosti gospodarstva.

Stroški, povezani z novimi nalogami, ki jih je sistemski operater začel prvič izvajati v RO 2016–2018, so NNSDV.

Zaradi zaostrenih razmer na trgu, ki so posledica epidemije covid-19, se ocenjuje, da bosta elektrooperaterja leto 2021 zaključila s primanjkljajem omrežnine. Agencija je v osnutku akta o spremembi akta določila, da se v izračunu regulativnega okvira za leto 2022 kumulativno odstopanje preteklih let poveča ali zmanjša za 1/3 ocenjenega primanjkljaja leta 2021 zaradi blažitev posledic epidemije, ki vplivajo na poslovanje elektrooperaterjev.

V Mariboru, 15. junij 2021